

Transnuorten tyytyväisyys elämään – voimavaratekijät liittyvät hyviin ihmissuhteisiin ja arvostavaan vuorovaikutukseen

PÄÄLÖYDÖKSET

- Keskeisiä voimavaratekijöitä transnuorilla olivat hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, kuulumisen tunne kouluun, luokkaan tai muuhun itselle tärkeään yhteisöön sekä kokemukset omista tekemisistä saatavasta myönteisestä palautteesta tai saatavilla olevasta avusta, kun siihen on oikeasti tarvetta.
- Voimavaratekijät liittyivät myös siihen, että koulussa oli oikeudenmukaisesti nuoria kohtelevia aikuisia, jotka ovat kiinnostuneita nuorten asioista ja valmiita keskustelemaan nuoren kanssa, kun nuori tarvitsee tukea.
- Voimavaratekijöitä olivat myös läheinen ystävä, seura- tai järjestötoimintaan osallistuminen ja oman paikkakunnan kiinnostava vapaa-ajan toiminta sekä riittävä yöuni, liikunta ja säännölliset ruokailutottumukset.
- Vaikka transnuorilla on muita nuoria useammin ongelmia hyvinvoinnin eri osa-alueilla, kaikki transnuoret eivät voi huonosti.
- Tyytyväisyyteen yhteydessä olevat tekijät olivat transfeminiinisillä ja transmaskuliinisilla nuorilla suurelta osin samankaltaisia.

Johdanto

Vaikka monet transnuoria käsittelevät tutkimukset keskittyvät transnuorten kohtaamiin ongelmiin ja muita nuoria heikompaan asemaan, kaikki transnuoret eivät kuitenkaan voi huonosti. Jotta transnuorten hyvinvointia voitaisiin edistää, on tärkeää tunnistaa tekijöitä, jotka ovat yhteydessä transnuorten parempaan hyvinvointiin. Aiemmissa tutkimuksissa muun muassa riittävän tuen, hyväksytyksi tulemisen, perheeseen tai kouluyhteisöön kuulumisen tunteiden, mahdollisuuden olla oma itsensä ja voimaannuttavien vertaistarinoiden on havaittu olevan yhteydessä transnuorten parempaan hyvinvointiin (Johns ym. 2018; Kelley ym. 2022; Kennedy ym. 2022; Puutio ym. 2023; Selkie ym. 2020; Turban & Ehrensaft 2018; Veale ym. 2017). Suomalaisen Hyvinvoiva sateenkaarinuori -tutkimushankkeen tulosten mukaan transnuoret kokivat perheen tuen ja ystävät sekä ryhmään kuulumisen tärkeiksi tekijöiksi elämässään (Alanko 2014; Taavetti ym. 2020).

Suurella osalla tutkimuksista on oikeutetusti keskitytty transnuorten kohtaamiin ongelmiin (Jokela ym. 2020; Lehtonen ym. 2024; Majlander ym. 2022; Sares-Jäske ym. 2023). Tässä tutkimuksessa haluttiin kuitenkin valita voimavaralähtöinen tulokulma ja tunnistaa tekijöitä, jotka ovat yleisiä paremmin voivien transnuorten elämässä. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä tukeen, sosiaalisiin suhteisiin, elintapoihin ja harrastuksiin liittyvät tekijät ovat yhteydessä transfeminiinisten ja transmaskuliinisten nuorten tyytyväisyyteen elämään. Lisäksi kartoitettiin palveluiden käytön ja mahdollisesti tyytyväisyyteen yhteydessä olevien tekijöiden yleisyyttä neljässä eri sukupuoli-identiteettiryhmässä: cispojat, cistytöt, transfeminiiniset nuoret ja transmaskuliiniset nuoret. Aiemmissa tutkimuksissa transnuoria on yleensä tutkittu yhtenä ryhmänä huomioimatta monimuotoisuutta ryhmän sisällä. Tutkimus transnuorten hyvinvointiin yhteydessä olevista mahdollisista voimavaratekijöistä on erityisen tärkeää, jotta voidaan vahvistaa myönteisiä tekijöitä transnuorten elämässä.

Tulokset

Eri tekijöiden yleisyys trans- ja cisnuorilla

Tutkimuksessa havaittiin, että transnuorilla ja varsinkin transmaskuliinisilla nuorilla oli cisnuoria enemmän mielen hyvinvoinnin haasteita. Myös tutkituista sosiaalisiin suhteisiin, elintapoihin, harrastuksiin ja palveluiden käyttöön liittyvistä positiivisista tekijöistä suurimman osan todettiin olevan harvinaisempia transnuorten kuin cisnuorten elämässä. (Kuviot 1–2, Liite 1, Liitetaulukko 1) Näihin tekijöihin liittyvät tulokset on käyty tarkemmin läpi Liitteessä 1 ja Liitetaulukossa 1. Tutkimuksessa käytetyt trans- ja cisnuorten määritelmät ja luokitukset on esitelty tarkemmin sivulla 3.

Laura Sares-Jäske
THL

Aino Jehkoi
THL

Emmi Rantanen
THL

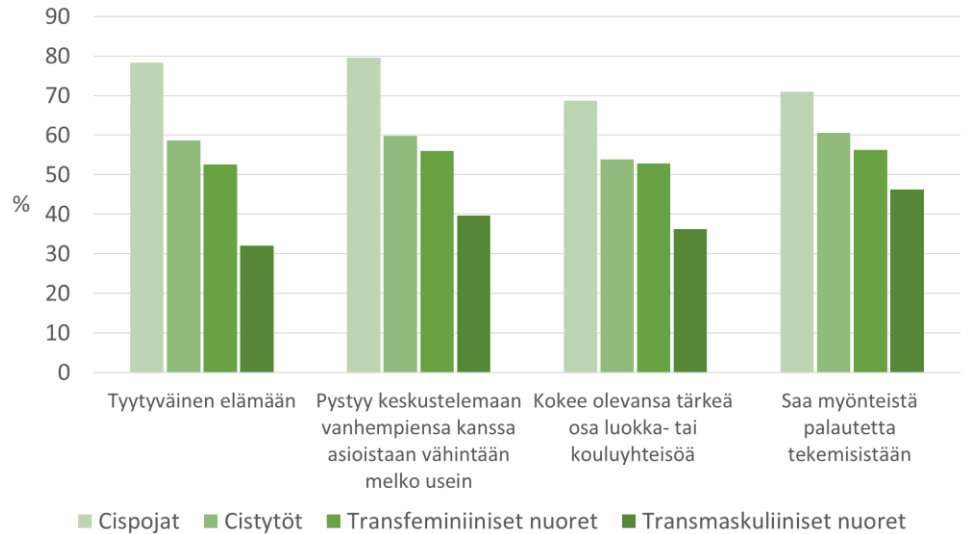
Jukka Lehtonen
THL

Näin tutkimus tehtiin:

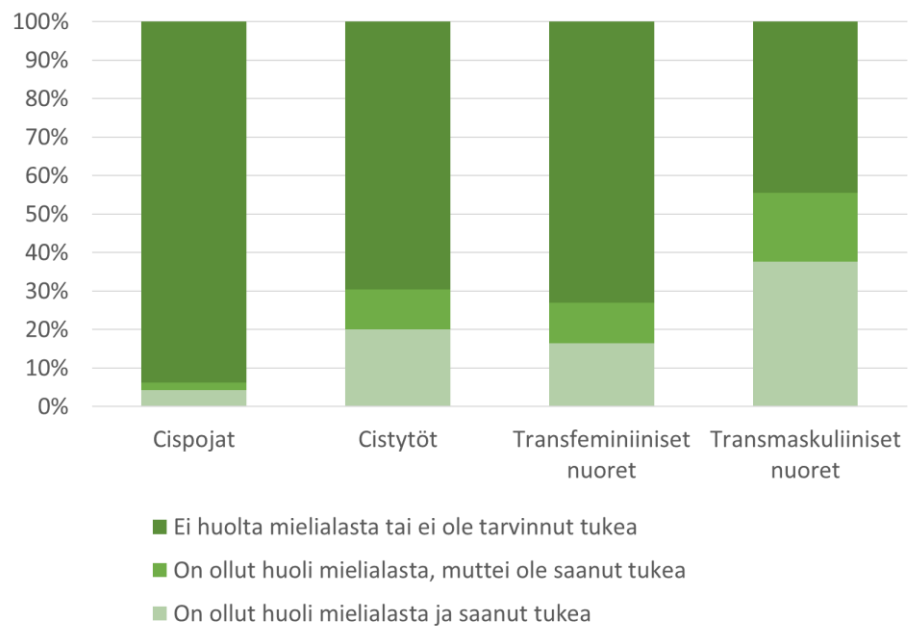
Tässä tutkimuksessa käytettiin aineistona kansallisen keväällä 2023 toteutetun Kouluterveyskyselyn peruskoulun 8. ja 9.-luokkalaisten ja lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosikurssien opiskelijoiden aineistoja. Tässä tutkimuksessa käytettyyn aineistoon kuului 150 170 nuorta. Tutkituista 1 843 kuului transfeminiinisiin nuoriin ja 5 886 transmaskuliinisiin nuoriin.

Kouluterveyskyselyssä tiedot sukupuoli-identiteetistä, tyytyväisyydestä elämään sekä palveluiden käyttöön, tukeen, sosiaalisiin suhteisiin, elintapoihin ja harrastuksiin liittyvistä tekijöistä kerättiin kyselylomakkeella, jonka nuoret täyttivät koulutunnin aikana. Vastemuuttujana käytetty, ja tässä tutkimuksessa parempaa hyvinvointia edustava, kysymys koskien tyytyväisyyttä elämään luokiteltiin seuraavalla tavalla: erittäin tyytyväinen tai melko tyytyväinen / ei tyytyväinen eikä tyytymätön, melko tyytymätön tai erittäin tyytymätön. Myöhemmin tekstin sujuvoittamiseksi tyytyväisyydestä elämään puhuttaessa käytetään tarvittavissa kohdissa lyhennettyä muotoa ”tyytyväisyys”. Sukupuoli-identiteettiä muuttujan muodostus on selitetty erillisessä laatikossa sivulla 3.

Palveluiden käytön ja mahdollisesti tyytyväisyyteen yhteydessä olevien tekijöiden prosentuaalisia osuuksia tarkasteltiin cispoikien, cistytöjen, transfeminiinisten nuorten ja transmaskuliinisten nuorten ryhmissä. Eri tekijöiden yhteyksiä tyytyväisyyteen tutkittiin logistisen regression avulla transfeminiinisten nuorten ja transmaskuliinisten nuorten ryhmissä.

Kuvio 1. Elämään tyytyväisyyden ja valittujen siihen yhteydessä olevien tekijöiden yleisyys (%) cispojilla, cistytöillä, transfeminiinisillä nuorilla ja transmaskuliinisillä nuorilla.

Kuvio 2. Tuen ja avun saaminen mielialaan liittyviin asioihin viimeisten 12 kuukauden aikana koulun aikuisilta (%) cispojilla, cistytöillä, transfeminiinisillä nuorilla ja transmaskuliinisillä nuorilla.

Eri tekijöiden yhteydet elämään tyytyväisyyteen transnuorilla

Lähes kaikki tutkituista tekijöistä olivat yhteydessä tyytyväisyyteen transfeminiinisillä ja transmaskuliinisillä nuorilla (Kuvio 3, Liitetäulukko 2). Samat tekijät, jotka olivat yhteydessä tyytyväisyyteen transnuorilla, olivat yhteydessä tyytyväisyyteen myös cisnuorilla (tuloksia ei esitetä taulukoissa).

Sukupuoli-identiteetit

Transnuoret eivät ole yksi yhtenäinen ryhmä, vaan transnuorten ryhmään luokitelluilla nuorilla voi olla monenlaisia sukupuoli-identiteettejä, kuten muunsukupuolinen, ei-binääri, transvestiitti, transsukupuolinen, intersukupuolinen tai sukupuoleton. Tässä tutkimuksessa cisnuorilla sukupuoli-identiteetti vastaa virallista sukupuolta. Virallisella sukupuolella tarkoitetaan juridista sukupuolta, joita on Suomessa kaksi. Sukupuoli-identiteetti ei välttämättä pysy aina samanlaisena, vaan se voi muuttua elämän aikana.

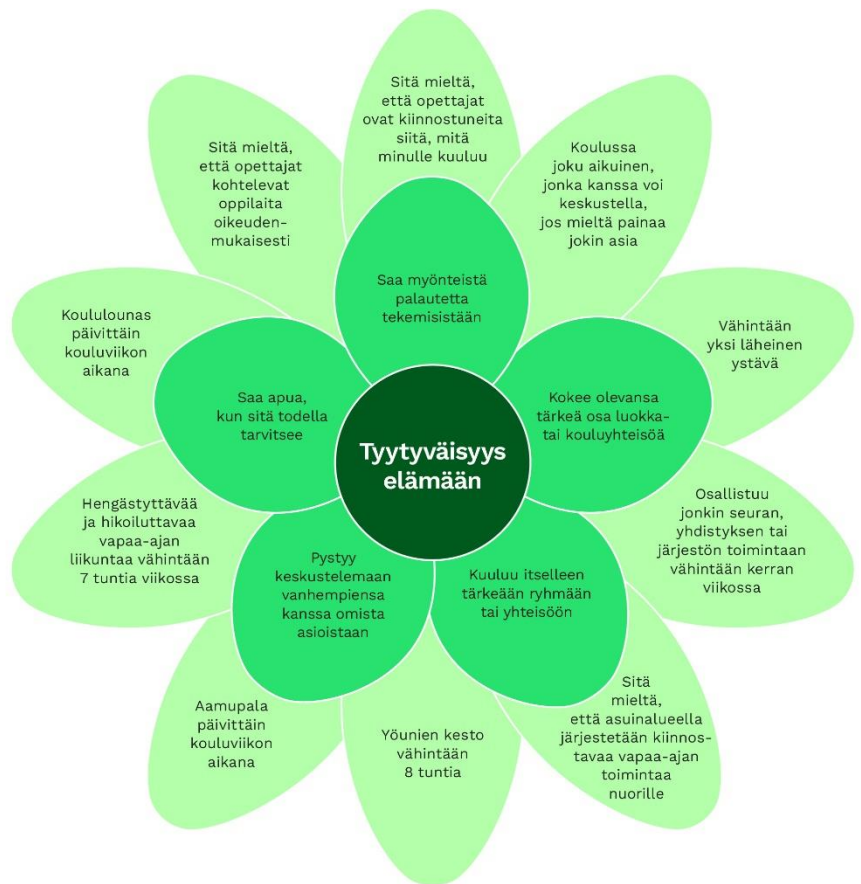
Tässä tutkimuksessa transfeminiiniksi nuoriksi luokiteltiin nuoret, joiden sukupuoli-identiteetti erosi virallisesta sukupuolesta poika ja transmaskuliiniksi vastaavasti ne nuoret, joiden sukupuoli-identiteetti erosi virallisesta sukupuolesta tyttö. Transnuoria olisi hyvä tutkia aineiston koon ja tutkimuskysymysten mahdollistamissa puitteissa mahdollisimman moninaisissa ryhmissä.

Tuki ja sosiaaliset tekijät

Vanhempansa kanssa vähintään melko usein keskustelemaan pystyvillä transnuorilla oli nelinkertainen todennäköisyys olla tyytyväisiä elämään verrattuna transnuoriin, jotka kokivat, etteivät pysty keskustelemaan vanhempiensa kanssa (Kuvio 3, Liitetaulukko 2). Tyytyväisyyteen oli yhteydessä myös se, että nuorella on vähintään yksi läheinen ystävä. Sen sijaan seurustelusuhteessa olevien tyytyväisyys ei eronnut heistä, jotka eivät tutkimushetkellä seurustelleet.

Kokemukset luokka- tai kouluyhteisöön tai itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön kuulumisesta olivat voimakkaasti yhteydessä tyytyväisyyteen transfeminiinisillä ja transmaskuliinisilla nuorilla (Kuvio 3, Liitetaulukko 2). Voimakkaat yhteydet tyytyväisyyteen havaittiin myös sen kanssa, että nuori kokee saavansa myönteistä palautetta tekemisistään tai että saa apua, kun sitä todella tarvitsee (OR välillä 4,63–5,70).

Transnuoret, jotka kokivat, että koulussa on joku aikuinen, jonka kanssa voi keskustella, että opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä nuorelle kuuluu, tai että opettajat kohtelevat oppilaita oikeudenmukaisesti, olivat todennäköisemmin tyytyväisiä elämään kuin transnuoret ilman vastaavia kokemuksia (Kuvio 3, Liitetaulukko 2). Kokemukset siitä, että koulussa on joku aikuinen, jonka kanssa voi keskustella, tai siitä, että opettajat kohtelevat oppilaita oikeudenmukaisesti, olivat voimakkaammin yhteydessä tyytyväisyyteen transmaskuliinisilla nuorilla kuin transfeminiinisillä nuorilla (interaktioiden P-arvo $\leq 0,05$).

Kuvio 3. Eri tekijöiden yhteydet elämään tyytyväisyyden transnuorilla. Samojen tekijöiden kohdalla havaittiin yhteys sekä transfeminiinisillä että transmaskuliinisilla nuorilla

Elintavat ja harrastukset

Säännöllinen aamupalan tai koululounaan syöminen sekä vähintään kahdeksan tunnin pituiset yöunet olivat yhteydessä tyytyväisyyden transnuorilla (Kuvio 3, Liitetaulukko 2). Nuoria koskevan fyysisen aktiivisuuden suosituksen (vähintään 7 tuntia viikossa, (Bull ym.

Intersukupuolisuus on osa sukupuolen moninaisuutta

Sukupuolen moninaisuuteen sisältyy myös kehon fyysisten sukupuolitetujen piirteiden moninaisuus. Tätä moninaisuuden ulottuvuutta ei pystytä Kouluterveyskyselyssä kartoittamaan, eikä sen avulla siten tutkimaan intersukupuolisten lasten ja nuorten tilannetta. Intersukupuolisia lapsia ja nuoria vastaa Kouluterveyskyselyyn. Osa heistä tulee luokitelluiksi cissukupuolisten ja osa transsukupuolisten vastaajien ryhmään tämänkin julkaisun analyysissa.

Intersukupuolisuutta käytetään katkokäsitteenä moninaisella joukolla ihmisiä, joilla kehon fyysiset synnynäiset sukupuolitetut piirteet eivät vastaa kulttuurin normatiivista odotusta. Heidän tilannettaan on kuvattu monenlaisilla lääketieteellisillä diagnooseilla. Osa määrittelee itsensä intersukupuoliseksi, osa ei, ja varsin iso osa intersukupuolisista ei ole tietoinen omasta kehon erityispiirteestään lapsena tai nuorena. Osan tila havaitaan syntymähetkellä tai varhaislapsuudessa, osan murrosiässä ja osan vasta aikuisuudessa. Osa intersukupuolisista kokee olevansa tyttöjä tai naisia, osa poikia tai miehiä, osa jotain muuta.

Intersukupuolisista lapsista ja nuorista on edelleen vähän tutkittua tietoa Suomessa (Oikarinen 2019; Keating & Lehtonen 2022; Lehtonen 2017). Tehdyissä tutkimuksissa saatujen tulosten mukaan osa intersukupuolisista aikuisista kokee heille lapsena ja nuorena tehdyt intersukupuolisuuteen liittyvät lääketieteelliset toimet ongelmallisiksi. Osalle näistä toimenpiteistä oli aiheutunut ongelmia koulukäynnissä ja oman seksuaalisuuden toteuttamisessa. Osa intersukupuolisista kertoo koulukäynnin sujuneen hyvin, toisilla oli kokemuksia kiusaamisesta ja ulkopuolisuuden kokemuksista sekä hämmennyksestä liittyen kehoon ja sukupuoleen. Moni koki, ettei saanut tarvitsemaansa tietoa intersukupuolisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta. Heitä ahdisti koulujärjestelmän ja kulttuurin kaksijakoista sukupuoliäjättelua korostava ajattelumalli, jonka he toivoivat poistuvan.

2020)) saavuttavat transnuoret olivat vähemmän liikkuvia transnuoria todennäköisemmin tyytyväisiä. Myös vähäisemmällä viikoittaisella liikunnalla (vähintään 4 tuntia viikossa) havaittiin positiivinen yhteys (tuloksia ei taulukoissa). Vähintään neljä tuntia viikossa liikkuvilla transfeminiinisillä nuorilla tyytyväisyyden todennäköisyys (OR 2,44; 95 % luottamusväli (LV) 1,97–3,03) säilyi samalla tasolla kuin vähintään seitsemän tuntia liikkuvien kohdalla verrattuna vähemmän liikkuviin. Sen sijaan transmaskuliinisilla nuorilla vähintään neljä tuntia liikkuvien todennäköisyys olla tyytyväisiä ei ollut yhtä suuri (OR 1,38; 95 % LV 1,20–1,58; interaktion P-arvo sukupuoli-identiteettiryhmien välillä <,0001). Jonkin seuran, yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen vähintään kerran viikossa sekä se, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille, olivat yhteydessä tyytyväisyyteen transnuorilla (Kuvio 3, Liitetaulukko 2). Sen sijaan kulttuuriharrastuksen ja tyytyväisyyden välillä ei havaittu yhteyttä.

Pohdinta

Tässä tutkimuksessa havaittiin eroja hyvinvoinnissa ja hyvinvointiin yhteydessä olevissa tekijöissä eri sukupuoli-identiteettiryhmiin kuuluvien nuorten välillä lähes kaikilla tarkastelluilla osa-alueilla. Monien tekijöiden osalta cispojat raportoivat vähiten haasteita sekä eniten hyvinvointia edistäviä tekijöitä, kun taas transmaskuliiniset nuoret kohtasivat eniten haasteita. Tutkimuksessa tunnistettiin myös transnuorten tyytyväisyyteen yhteydessä olevia tekijöitä, joita vahvistamalla voidaan voimavalarähtöisesti pyrkiä edistämään transnuorten hyvinvointia. Monien sosiaaliin suhteisiin, saatuun tukeen, elintapoihin ja harrastuksiin liittyvien asioiden havaittiin olevan yhteydessä tyytyväisyyteen transnuorilla. Erityisen tyytyväisiä elämään olivat transnuoret, jotka kokivat, että pystyvät keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan, jotka kokivat kuuluvansa luokkaan, kouluun tai muuhun itselle tärkeään yhteisöön tai jotka saivat tekemisistään myönteistä palautetta tai apua sitä tarvitessaan. Transfeminiinisten ja transmaskuliinisten nuorten välillä ei ilmennyt eroja useimpien eri tekijöiden yhteyksissä tyytyväisyyteen.

Mielen hyvinvointi

Cisnuoret olivat useammin tyytyväisiä elämään kuin transnuoret, ja heillä oli myös transnuoria harvemmin huolia mielialasta. Mielen terveyden haasteita esiintyi yleisimmin transmaskuliinisilla nuorilla ja harvimmin cispojilla. Tulokset ovat yhteneviä aiemman kirjallisuuden kanssa (Becerra-Culqui ym. 2018; Eisenberg ym. 2017; Lehtonen ym. 2024; Sares-Jäske ym. 2023). Transnuoret kohtaavat arjessaan cisnuoria enemmän syrjintää, kiusaamista sekä erilaisia cis- ja heteronormatiivisuuteen liittyviä odotuksia (Sares-Jäske ym. 2023; Turban ym. 2022), mikä voi heikentää transnuorten hyvinvointia ja lisätä mielen terveysoireilua. Kaikkien nuorten, mukaan lukien sukupuolivähemmistönuorten, hyvinvointi heikkeni ja mielen terveysoireilu lisääntyi koronapandemian aikana (Kiviruusu ym. 2023; Majlander ym. 2022). Transnuorten korkeamman mielen terveysoireilun lähtötason takia oireilun kasvu entisestään on erityisen huolestuttavaa.

Perheen tuki

Nuoren kokemus siitä, että hän pystyy keskustelemaan vanhempiensa kanssa, oli voimakkaasti yhteydessä tyytyväisyyteen transnuorilla. Myös aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet vanhempien ja perheen tuen merkityksen transnuorten elämässä (Alanko 2014; Johns ym. 2018; Veale ym. 2017), sekä sen yhteydet korkeampaan elämänlaatuun ja pienempään masennusoireilun riskiin transnuorilla (Grossman ym. 2021; Simons ym. 2013). Transnuoret kohtaavat kodin ulkopuolisessa elämässään keskimäärin muita nuoria enemmän haasteita, minkä takia kotoa saatavan tuen merkitys voimavarojen vahvistajana on tärkeä. Hyväksytyksi tuleminen perheessä omana itsenään on nuoren hyvinvoinnin kannalta avainasemassa.

Ystävät ja seurustelu

Valtaosa transnuorista ilmoitti, että heillä on vähintään yksi läheinen ystävä. Läheisen ystävän olemassaolo oli myös yhteydessä tyytyväisyyteen transnuorilla. Ystävien merkitys on tullut esille myös aiemmissa tutkimuksissa (Alanko 2014; Johns ym. 2018). Tosin Alangon (2014) tutkimuksessa transnuorten ystävyysuhteita kuvattiin määrältään ja laadultaan keskimäärin muiden nuorten vastaavia ystävyysuhteita heikompilaatuisemmiksi. Sekä

Sukupuolen moninaisuus voimavarana -hanke:

THL:n Sukupuolen moninaisuus voimavarana -hanke edistää sukupuoli-vähemmistöihin kuuluvien ja sukupuoltaan pohtivien nuorten oikea-ai-kaista ja voimavaralähtöistä tukea koulu- ja perusterveydenhuollossa. Tavoitteena on, että nuoret voisivat tulla kohdatuiksi terveydenhuollossa kunnioittavasti ja asiantuntevasti sekä uskaltaisivat puhua asioistaan ammattilaisille sukupuolestaan riippumatta. Hanke pyrkii ehkäisemään sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten mielenterveyden häiriöitä ja itsemurhia sekä heihin kohdistuvaa syrjintää.

Tämän Tutkimuksesta tiiviisti julkai-sun tuottamisen lisäksi hankkeessa muun muassa koulutetaan ammatti-laisia sukupuolen moninaisuudesta sekä tuotetaan THL:n sivuille ammat-tilaisten hyödynnettäväksi tietopa-ketti aiheesta. Hanke toteutetaan tii-viissä yhteistyössä terveydenhuollon, järjestökentän sekä nuorten kanssa. Hankkeessa hyödynnetään ja kehite-tään myös THL:n ammattilaisille suunnattua sateenkaartietopakettia. www.thl.fi/sateenkaartieto

Sukupuolen moninaisuus voimava-rana -hanke toteutetaan vuosina 2023–2024 osana sosiaali- ja terveys-ministeriön julkaiseman kansallisen Mielenterveysstrategian ja Itsemur-hien ehkäisyohjelman toimeenpanoa.

reaali- että virtuaalisissa ympäristöissä olevat ystävät voivat toimia voimavaroina transnuo-rille (Puutio ym. 2023). Alueilla, joilla ei asu muita samanikäisiä transnuoria, internetin sa-manhenkiset ryhmät ja vertaistuki voivat nousta suureen arvoon. Seurustelulla ja tyytyväi-syydellä ei tässä tutkimuksessa havaittu yhteyttä. On mahdollista, että osa transnuorista ajautuu seurustelusuhteisiin, joista puuttuu keskinäinen tuki ja kunnioitus, tai joissa nuori ei voi olla oma itsensä, jolloin suhde ei toimi voimavarana (Araya ym. 2021; Lehtonen 2021; Sava ym. 2021). Tässä tutkimuksessa ei kysytty seurustelusuhteen laatuun tai siihen tyyty-väisyyteen liittyviä kysymyksiä. Sen sijaan vuoden 2019 Kouluterveyskysely-aineistoon pe-rustuvien tulosten mukaan seurustelusuhteessa olevat transnuoret kokivat usein, että he voivat olla suhteessa oma itsensä ja että seurustelukumppani arvostaa heitä omana itse-nään (Jokela ym. 2020). Transnuoret ovat myös muissa aiemmissä tutkimuksissa kuvailleet suhteitaan pääosin iloa tuottaviksi (Alanko 2014), joten suhteiden, joissa kumppani tukee ja hyväksyy toisen, voidaan olettaa toimivan voimavarana myös transnuorilla.

Kuuluminen yhteisöön ja positiivisen palautteen ja avun saaminen

Kokemukset kuulumisesta luokka-, koulu- tai muuhun itselleen tärkeään yhteisöön olivat voimakkaasti yhteydessä tyytyväisyyteen transnuorilla. Aiemmissä tutkimuksissa johonkin itselleen tärkeään yhteisöön kuulumisen kokemuksen on havaittu olevan keskeinen nuo-ren mielen hyvinvoinnin tekijä (Tomova ym. 2021; Veale ym. 2017). Myös kokemukset omista tekemisistä saatavasta positiivisesta palautteesta tai saatavilla olevasta avusta oli-vat yhteydessä tyytyväisyyteen. Aiemmat tutkimustulokset, joiden mukaan kokemukset sosiaalisesta tuesta olivat yhteydessä tyytyväisyyteen, tukevat tässä tutkimuksessa havait-tuja tuloksia (Bi ym. 2021). Tässä tutkimuksessa ei tutkittu osallisuusindikaattorin (Lee-mann ym. 2022) yhteyksiä tyytyväisyyteen, mutta mukaan sisällytettyjen indikaattorin osa-kysymysten (Saan myönteistä palautetta tekemisistäni / Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön / Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen) ja tyytyväisyyden välillä ha-vaittiin voimakas yhteys. Korkean osallisuuden kokemuksen on todettu olevan yhteydessä positiiviseen mielenterveyteen (Leemann ym. 2022). Toisaalta osallisuuden kokemuksen on havaittu olevan transnuorilla muita nuoria matalampi ja lisäksi heikentyneen muita enemmän koronapandemian aikana (Leemann & Virrankari 2022). Tässä tutkimuksessa löydettyjen sekä koko osallisuusindikaattoria koskevien havaintojen valossa osallisuuden kokemuksen osatekijöiden vahvistaminen transnuorten elämässä on ensisijaisen tärkeää. Transnuoret voivat löytää samanhenkisiä voimavaroja lisääviä yhteisöjä reaali- ja virtuaa-liympäristöistä. Toisaalta myös verkossa kokoontuvissa ryhmissä on vaarana altistua asi-atomalle kohtelulle ja häirinnälle. (Alanko 2014; Puutio ym. 2023)

Koulun aikuisten tuki ja kouluilmapiiri

Kokemukset opettajien kiinnostuksesta omia kuulumisia kohtaan, opettajien oikeudenmu-kaisuudesta tai siitä, että koulussa on joku aikuinen, jonka kanssa voi keskustella, jos mieltä painaa jokin asia, olivat yhteydessä transnuorten tyytyväisyyteen. Koulussa tai oppilaitok-sessa vietettävä aika on suuri osa nuoren elämää. Kokemukset koulun aikuisten positiivi-sesta suhtautumisesta ja luotettavuudesta ovat tärkeitä kouluilmapiirin osatekijöitä. Aiem-massa tutkimuksessa transnuoret ovat luonnehtineet kouluilmapiiriä niin neutraaliksi, po-sitiiviseksi kuin negatiiviseksi (Alanko 2014). Transnuoret ovat myös kokeneet, etteivät ole saaneet tarpeeksi tukea koulun aikuisilta (Jokela ym. 2020; Lehtonen ym. 2023). Oman perheen ulkopuoliset aikuiset, kuten opettajat tai terveydenhoitajat, joihin nuori kokee voi-vansa luottaa, voivat kuitenkin myös toimia nuoren puolestapuhujina ja auttaa nuoren lä-hipiiriä ymmärtämään paremmin sukupuolten moninaisuutta sekä puuttua mahdolliseen transfobiseen kiusaamiseen (Johns ym. 2018; Laiti ym. 2022). Onkin tärkeää lisätä koulun aikuisten tietoja ja taitoja kohdata ja tukea transnuoria.

Elintavat, harrastukset ja vapaa-aika

Terveellisten elintapojen noudattaminen oli yleisempää cisnuorilla kuin transnuorilla. Esi-merkiksi nuoria koskevan fyysisen aktiivisuuden suosituksen (vähintään 7 tuntia viikossa (Bull ym. 2020)) saavutti vain joka viides transfeminiinisistä nuorista ja joka kahdeskymme-nes transmaskuliinisista nuorista. Riittävä liikunta tai uni sekä säännöllinen aamupalan tai koululounaan syöminen olivat kuitenkin yhteydessä tyytyväisyyteen transnuorilla. Terveel-liset elintavat kuten riittävä uni ja liikunta sekä terveelliset ja säännölliset ruokatottumuk-set, ovat pitkällä aikavälillä edellytys terveenä ja hyvinvoivana pysymiseen. Liikunnan

harrastamisen on todettu tukevan sekä fyysistä että psyykkistä hyvinvointia (Liikunta. Käypä hoito -suositus 2016). Itselle mieluisat harrastukset voivat edistää nuoren hyvinvointia tarjoamalla myönteisiä sosiaalisia kokemuksia ja onnistumisen elämyksiä. Toisaalta sekä elintapoihin että harrastuksiin liittyen mielenterveysoireilu voi heikentää jaksamista pitää huolta itsestä, noudattaa terveellisiä elintapoja ja osallistua harrastuksiin johtaan kielteiseen noidankehään. Yhteiskunnassa vallitsevat cisnormatiiviset käytänteet ja syrjintä voivat hankaloittaa transnuorten liikuntaharrastuksiin osallistumista (Alanko 2014; Kokkonen 2012). Esimerkiksi ennakkoluuloiset asenteet ja ryhmä- ja pukuhuonejaot virallisen sukupuolen mukaan voivat tehdä liikunnasta transnuorelle epämiellyttävän kokemuksen. Myös kehodysforia voi vähentää osallistumishalukkuutta eri liikuntalajeihin. Turvallisten ja syrjimättömien monipuolisten liikuntamahdollisten varmistaminen transnuorille on ensisijaisen tärkeää.

Tässä tutkimuksessa tarkastelluista mahdollisista voimavaratekijöistä järjestötoimintaan osallistuminen sekä kulttuuri- ja taideharrastukset olivat yleisempiä transnuorten kuin cisnuorten keskuudessa. Kulttuuriharrastusten ja tyytyväisyyden välillä ei kuitenkaan havaittu yhteyttä transnuorilla. Yhteyden puuttuminen ei silti tarkoita, etteivät kulttuuriharrastukset voisi tuoda iloa transnuorten elämään. Sen sijaan voi olla mahdollista, että mielen hyvinvoinnin haasteista kärsivät nuoret pyrkivät kanavoimaan pahaan oloaan esimerkiksi taideharrastuksen parissa ja ilman taideharrastusta voisivat nykyistä huonommin. Tässä tutkimuksessa kulttuuriharrastuksiin sisältyi hyvin moninaisia harrastuksia esimerkiksi elokuvissa ja festareilla käymisestä kirjoittamiseen ja piirtämiseen. Aiempi tutkimus on osoittanut yhteyden taiteen tekemisen ja resilienssin välillä transnuorilla (Austin ym. 2023).

Palveluiden tarpeet ja käyttö

Linjassa aiempien tutkimustulosten kanssa opiskeluterveydenhuollon ja muiden palveluiden käyttö, tuen tarpeet sekä toisaalta koetut puutteet palveluiden saannissa olivat transnuorilla cisnuoria yleisempiä (Jokela ym. 2020; Majlander ym. 2023). Tuloksista ei kuitenkaan voi päätellä, ovatko ilman tukea ja apua jääneet tuoneet esiin tarvettaan tai yrittäneet päästä opiskeluhoitopalveluihin. On myös mahdollista, että he ovat asioineet opiskeluhoitopalveluissa, mutta kokevat, etteivät ole saaneet sieltä haluamaansa apua. Mieliälään liittyvä tuen tarve oli yleistä etenkin transmaskuliinisten nuorten keskuudessa. Vaikka valtaosa kaikista apua tarvinneista nuorista oli saanut tukea ja apua hyvinvointiin joltain aikuiselta koulussa, apua tarvinneista sitä saaneiden osuudet olivat hieman pienempiä transnuorten kohdalla. Lisäksi transnuoret kokivat useammin, että he eivät pysty turvallisesti kertomaan asioistaan terveystarkastuksessa. Nuorten luottamus koulun ja muiden palveluiden aikuisia kohtaan voi olla heikentynyt ja kynnys hakeutua tarvittaviin palveluihin kasvanut aiempien mahdollisten syrjinnän ja epäasiallisen kohtelun kokemusten vuoksi. Aiemmassa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemuksia tarkastelleessa tutkimuksessa havaittiin, että nuorten kokemukset opiskeluterveydenhuoltopalveluista olivat vaihtelevia. Vaikka osa nuorista koki, etteivät kouluterveydenhoitajat tukenneet heitä, osa koki tulevaisuuden terveydenhoitajan vastaanotolla hyväksytyksi. (Laiti ym. 2021) Yhdenvertaisten ja syrjimättömien palveluiden edistäminen ja tuen saamisen helppouden ja luottamuksellisuuden ilmapiirin vahvistaminen kouluissa ja muissa palveluissa ovat ensisijaisen tärkeitä tekijöitä transnuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Nuorten kanssa työskentelevien aikuisten tietoisuutta sukupuolen moninaisuudesta sekä hyväksyvän ja turvallisen kohtaamisen taitoja on vahvistettava.

Mahdolliset syyt, jotka selittävät transfeminiinisten ja transmaskuliinisten nuorten sekä cisnuorten välillä havaittuja eroja tuloksissa

Sosiaaliin suhteisiin ja elintapoihin liittyvät myönteiset tekijät elämässä olivat yleisempiä cisnuorilla kuin transnuorilla. Yleisesti monien tekijöiden kohdalla cispoikien tilanne vaikutti myönteisimmältä, kun taas transmaskuliiniset nuoret raportoivat vähiten myönteisiä tutkittuja tekijöitä sekä eniten haasteita. Eri tekijöiden yhteydet tyytyväisyyteen olivat samankaltaisia transfeminiinisillä ja transmaskuliinisilla nuorilla. Vaikka tässä tutkimuksessa keskityttiin tutkimaan eri tekijöiden yhteyksiä vain transnuorilla, cisnuorilla tehtyjen testi-analyyysien perusteella yhteydet olivat kaikissa sukupuoli-identiteettiryhmissä samankaltaisia. Samojen tekijöiden myönteinen yhteys kaikilla nuorilla on eduksi pyrittäessä vaikuttamaan kaikkien nuorten parempaan hyvinvointiin. Transnuorten yleisemmän

mielenterveysoireilun takia toimenpiteet voivat kuitenkin olla erityisen tärkeitä transnuorten hyvinvoinnin kannalta. Synä transnuorten yleisemmälle oireilulle voivat olla hyväksymisen puute, kiusaaminen, syrjintä, yksinäisyys, yhteiskunnassa laajalti vallitsevat cis- ja heteronormatiiviset käsitykset ja normit, vähemmistöstressi sekä sisäinen sukupuolidysforia (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021; Sares-Jäske ym. 2023; Turban & Ehrensaft 2018). Mielenterveysongelmista kärsivät transmaskuliiniset nuoret useammin kuin transfeminiiniset nuoret (Becerra-Culqui ym. 2018; Eisenberg ym. 2017; Sares-Jäske ym. 2023).

Vaikka yhteydet eri tekijöiden ja tyytyväisyyden välillä olivat samankaltaisia transfeminiinillä ja transmaskuliinisilla nuorilla, eri tekijöiden yleisyydessä havaittiin ryhmien välillä eroja, ja monien tutkittujen tekijöiden osalta transmaskuliinisten nuorten tilanne oli heikompi. Transmaskuliinisilla nuorilla esiintyvään yleisempään mielenterveysoireiluun voivat vaikuttaa mm. erilaiset viralliseen sukupuoleen kohdistuvat cismormatiiviset odotukset, aikaisempi murrosikä ja siitä johtuva aikaisempi paheneva sukupuolidysforia sekä sukupuolihormonien vaikutus mielialaan, erilaiset selviytymismenetelmät sekä myös transmaskuliinisten nuorten usein aikaisempi oman sukupuoli-identiteetin tunnistaminen. Transfeminiinisiä nuoria on tyypillisesti kasvatettu ja kohdattu poikina ja transmaskuliinisiä nuoria tyttöinä heidän lapsuudessaan. Perinteisten käyttäytymismallien mukaan viralliselta sukupuoleltaan tyttöjä on saatettu keskimäärin enemmän tietoisesti tai tiedostamatta ohjata ilmaisemaan tunteitaan, kun taas poikia on useammin kasvatettu ”nielemään pettymyksensä”. Tämä sosiaalistaminen poika- tai tyttötyyppisten toimintatapojen omaksumiseen voi vaikuttaa transnuorten elämässä myöhemmin.

Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset

Tutkimuksen vahvuus on suuri kansallisesti edustava aineisto, joka mahdollistaa monipuolisten tekijöiden tutkimuksen myös transnuorten ryhmissä. Tutkimukseen sisältyy kuitenkin myös menetelmällisiä rajoituksia. Nuorten itseraportointiin perustuva aineisto sisältää todennäköisesti myös tietyn osuuden pilailuvastauksia. Tämänkaltaiset osallistujat on kuitenkin pyritty tunnistamaan ja poistamaan aineistosta epäuskottavien vastausten avulla (Helenius ym. 2022). Tässä tutkimuksessa transnuoret jaoteltiin kahteen ryhmään, koska vastaajien lukumäärät hienojakoisemmissa ryhmissä olisivat jääneet liian pieniksi yhteyksien tarkasteluun. Ryhmät nimettiin yleisesti käytetyin kattotermein transfeminiiniseksi nuoriksi ja transmaskuliiniseksi nuoriksi, vaikka on tiedossa, että ryhmiin sisältyy myös nuoria, jotka eivät koe olevansa feminiinisiä tai maskuliinisia. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten ryhmä sisältää hyvin moninaisia sukupuoli-identiteettejä, ja tulevaisuuden tutkimuksissa olisikin tärkeää keskittyä tutkimaan moninaisempien transnuorten ryhmien hyvinvointia ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Tässä tutkimuksessa ei myöskään pystytty arvioimaan, kuinka suuri osa transnuorista elää avoimesti transnuorena ja kuinka moni salaa tai on avoin sukupuoli-identiteetistään missäkin tilanteissa. Nuorten saamaan palautteeseen, kohteluun ja kokemuksiin siitä, voiko nuori olla oma itsensä, voi vaikuttaa se, saalaileeko nuori identiteettiään vai tuoko sen avoimesti esille. Vaikka Kouluterveyskyselyn aineisto kattaa tutkimuskysymyksiä monipuolisista aiheista, kaikkia mahdollisesti transnuorten tyytyväisyyteen yhteydessä olevia tekijöitä ei lomakkeella ole voitu tutkia, minkä takia tässä tutkimuksessa olemme tarkastelleet vain rajattua kokonaisuutta mahdollisista voimavaratekijöistä. Tutkimuksessa löydetyt tulokset ovat yhteyksiä eivätkä syy-seuraussuhteita. Tämän vuoksi ei pystytä toteamaan yhteyden mahdollista suuntaa tai sitä, ovatko parempaan tyytyväisyyteen yhteydessä olevat tekijät vaikuttaneet tyytyväisyyteen vai johduko yhteys muista tekijöistä.

Johtopäätökset

Vaikka tämän tutkimuksen tulokset osoittavat sopuinnussa aiempien tutkimusten kanssa, että transnuoret voivat huonommin ja kohtaavat elämässään cisnuoria enemmän haasteita, kaikki transnuoret eivät kuitenkaan voi huonosti. Tutkimus tunnisti monia saatavaan tukeen, sosiaaliin suhteisiin, elintapoihin ja harrastuksiin liittyviä myönteisiä tekijöitä, jotka olivat läsnä elämään tyytyväisempien transnuorten elämässä. Erityisen vahvoja voimavaratekijöitä olivat keskusteluyhteys vanhempien kanssa, kuulumisen tunne kouluun, luokkaan tai muuhun itselle tärkeään yhteisöön sekä kokemukset omista tekemisistä saatavasta myönteisestä palautteesta tai saatavilla olevasta avusta, kun siihen on oikeasti

tarvetta. Arvostava vuorovaikutus ja hyvät ihmissuhteet ovat siis keskeisiä voimavaratekijöitä transnuorilla.

Tärkeitä tekijöitä transnuorten hyvinvoinnin kannalta ovat kokemukset hyväksytyksi tulemisesta omana itsenään perheessä, vertaisryhmissä sekä koulun ja muiden aikuisten kanssa tapahtuvissa kohtaamisissa. Vahvistamalla transnuorten hyvinvointiin yhteydessä olevia tekijöitä voidaan pyrkiä vähentämään transnuorten mielenterveysoireilua. Samat hyvinvointia edistävät tekijät voivat toimia sekä trans- että cisnuorilla, mutta on varmistettava, että panostetaan tarpeeksi myös trans-erityisiin toimenpiteisiin, kuten kaikille sukupuolille soveltuviin tiloihin tai normeihin liittyvän syrjivän kiusaamisen ehkäisemiseen. Sukupuoleen liittyvät normit ja kaksijakoinen ajattelumalli stereotyyppisine poika- ja tyttöodotuksineen ovat erittäin vahingollista transnuorille, mutta niiden purkaminen on hyödyllistä kaikille nuorille. Erilaiset syrjivää kiusaamista ehkäisevät ja sukupuolinormeja purkavat toimet lisäävät kaikkien nuorten turvallisuutta ja hyvinvointia. Kodin ja koulun sekä erilaisten nuorille suunnattujen palveluiden aikuisten nuoren hyväksyvät kohtaamiset ovat merkityksellisiä transnuorten hyvinvoinnille. Kouluyhteisöön tai itselle tärkeään muuhun yhteisöön kuulumisen mahdollisuuksien vahvistaminen esimerkiksi sukupuolisensitiivisten ja ihmisoikeuslähtöisten kiusaamisen vastaisten kampanjoiden avulla palvelee transnuorten hyvinvointia. Transnuorten ja heidän vanhempiensa verkostojen ja transnuorten oikeuksia ajavien järjestöjen yhteiskunnalta saama tuki on oleellista.

Kouluterveydenhuollossa, muissa palveluissa sekä kouluympäristössä on huomioitava, että transnuoret ovat sisäisesti moninainen ryhmä, johon sukupuoli-identiteetin lisäksi tuovat moninaisuutta myös muut intersektionaaliset tekijät, kuten esimerkiksi ulkomaalaisuus tai vammaisuus. Tiedon lisääminen transnuorten kohtaamisesta nuorten kanssa töitä tekevien perus- ja täydennyskoulutuksessa on tärkeää. Ammattilaisten osaamisen kasvaessa nuoret voivat paremmin luottaa aikuisiin kouluterveydenhuollossa ja muissa nuorten palveluissa sekä hakea ja saada asiantuntevaa ja heitä arvostavaa tukea. Nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuus ja pätevyys sekä oikea-aikaisuus ovat oleellisia tekijöitä erityisesti transnuorten kannalta. Seksuaalista suuntautumista tai sukupuoli-identiteettiä muuttamaan pyrkivät toimet, kuten niin kutsutut eheytyshoidot, tulisi kieltää (World Medical Association 2024). Lisäksi lasten ja nuorten intersukupuolisuuteen liittyviä hoitoprosesseja tulisi kehittää ihmisoikeuksien ja etiikan näkökulmasta (Sosiaali- ja terveysministeriö, Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE 2016; Wahlman-Calderara & Halila 2016) sekä selvittää mahdollisuus kolmanteen juridiseen sukupuoleen ja alle täysi-ikäisten sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten juridisen sukupuolen muuttamiseen (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022).

Sukupuolen moninaisuus voimavarana -hankkeessa nuoret on otettu aktiiviseksi osaksi opiskeluhuollon kehittämistyötä. Hankkeessa toimii kokemusasiantuntijanuorten ryhmä, joka tuottaa tietoa ja tuo esiin opiskeluhuollon kehittämistarpeita sukupuolivähemmistönuorten kokemusmaailmasta lähtöisin. Transnuorten ottaminen mukaan ideoimaan heidän hyvinvointiaan edistäviä toimia on hyvä lähtökohta transnuorten mielen hyvinvoinnin kehittämistyössä. Oppilaitoksissa ja kuntien sekä hyvinvointialueiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun yhteydessä tulisi ottaa huomioon seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten erityistarpeet sekä osallistaa näihin ryhmiin kuuluvia nuoria mukaan suunnittelutyöhön.

Lähteet

- Alanko K. (2014) *Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa?* Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 146, verkkojulkaisuja 72 & Seta, Seta-julkaisuja 23. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/sateenkaarinuori.pdf>
- Araya AC, Warwick R, Shumer D & Selkie E (2021) Romantic Relationships in Transgender Adolescents: A Qualitative Study. *Pediatrics*, 147(2), e2020007906. <https://doi.org/10.1542/peds.2020-007906>
- Austin A, Dentato MP, Holzworth J, Ast R, Verdino AP, Alessi EJ, Eaton AD & Craig SL (2023) Artistic expression as a source of resilience for transgender and gender diverse

young people. *Journal of LGBT Youth*, 20(2), 301–325.
<https://doi.org/10.1080/19361653.2021.2009080>

Becerra-Culqui TA, Liu Y, Nash R, Cromwell L, Flanders WD, Getahun D, Giammattei SV, Hunkeler EM, Lash TL, Millman A, Quinn VP, Robinson B, Roblin D, Sandberg DE, Silverberg MJ, Tangpricha V & Goodman M (2018) Mental Health of Transgender and Gender Nonconforming Youth Compared With Their Peers. *Pediatrics*, 141(5), e20173845. doi: 10.1542/peds.2017-3845. <https://doi.org/10.1542/peds.2017-3845>

Bi S, Stevens GWJM, Maes M, Boer M, Delaruelle K, Eriksson C, Brooks FM, Tesler R, van der Schuur WA & Finkenauer C (2021) Perceived Social Support from Different Sources and Adolescent Life Satisfaction Across 42 Countries/Regions: The Moderating Role of National-Level Generalized Trust. *Journal of Youth and Adolescence*, 50(7), 1384–1409. <https://doi.org/10.1007/s10964-021-01441-z>

Bull FC, Al-Ansari SS, Biddle S, Borodulin K, Buman MP, Cardon G, Carty C, Chaput J-P, Chastin S, Chou R, Dempsey PC, DiPietro L, Ekelund U, Firth J, Friedenreich CM, Garcia L, Gichu M, Jago R, Katzmarzyk PT, ... Willumsen JF (2020) World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behaviour. *British Journal of Sports Medicine*, 54(24), 1451–1462. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-102955>

Eisenberg ME, Gower AL, McMorris BJ, Rider GN, Shea G & Coleman E (2017) Risk and Protective Factors in the Lives of Transgender/Gender Nonconforming Adolescents. *The Journal of adolescent health: official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 61(4), 521–526. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2017.04.014>

Grossman AH, Park JY, Frank JA & Russell ST (2021) Parental Responses to Transgender and Gender Nonconforming Youth: Associations with Parent Support, Parental Abuse, and Youths' Psychological Adjustment. *Journal of Homosexuality*, 68(8), 1260–1277. <https://doi.org/10.1080/00918369.2019.1696103>

Helenius J, Kivimäki H & Hietanen-Peltola M (2022) *Perusopetuksen 8. ja 9. Luokan oppilaiden kokemuksia kouluarjesta. Kouluterveyskysely tuloksia*. Terveystien ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 54/2022.

Jaskari O & Keski-Rahkonen A (2021) Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjen terveydelle. *Läketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*, 137(17), 1781–1788. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16384>

Johns MM, Beltran O, Armstrong HL, Jayne PE & Barrios LC (2018) Protective Factors Among Transgender and Gender Variant Youth: A Systematic Review by Socioecological Level. *The Journal of Primary Prevention*, 39(3), 263–301. <https://doi.org/10.1007/s10935-018-0508-9>

Jokela S, Luopa P, Hyvärinen A, Ruuska T, Martelin T & Klemetti R (2020) *Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi*. Terveystien ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 38/2020.

Keating A & Lehtonen J (2022) *Intersex traits and variations of sex characteristics in education: A Finnish context*. Intersex: New Innovative Approaches (INIA), Dublin City University. <https://doras.dcu.ie/26683/>

Kelley J, Pullen Sansfaçon A, Gelly MA, Chiniara L & Chadi N (2022) School Factors Strongly Impact Transgender and Non-Binary Youths' Well-Being. *Children (Basel, Switzerland)*, 9(10), 1520. <https://doi.org/10.3390/children9101520>

Kennedy KS, Harper CR, Li J, Suarez NA & Johns MM (2022) Protective Environments, Health, and Substance Use Among Transgender and Gender Expansive Youth. *LGBT Health*, 9(6), 393–400. <https://doi.org/10.1089/lgbt.2021.0258>

Kiviruusu O, Haravuori H, Lindgren M, Therman S, Marttunen M, Suvisaari J & Aalto-Setälä T (2023) Generalized anxiety among Finnish youth from 2013 to 2021-Trend and the impact of COVID-19. *Journal of Affective Disorders*, 330, 267–274. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.03.010>

Kokkonen M (2012) *Seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjen syrjintä liikunnan ja urheilun parissa*. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2012:5.

- Laiti M, Pakarinen A, Parisod H, Hayter M, Sariola S & Salanterä S (2022) Supporting LGBTQ+ Students: A Focus Group Study with Junior High School Nurses. *The Journal of School Nursing*, 10598405221086035. <https://doi.org/10.1177/10598405221086035>
- Laiti M, Parisod H, Pakarinen A, Sariola S, Hayter M & Salanterä S (2021) LGBTQ+ Students' Experiences of Junior High School Nursing in Finland: A Qualitative Study. *The Journal of School Nursing*, 37(6), 491–502. <https://doi.org/10.1177/1059840520910796>
- Leemann L, Martelin T, Koskinen S, Härkänen T & Isola A-M (2022) Development and Psychometric Evaluation of the Experiences of Social Inclusion Scale. *Journal of Human Development and Capabilities*, 23(3), 400–424. <https://doi.org/10.1080/19452829.2021.1985440>
- Leemann L & Virrankari L (2022) Nuorten osallisuuden kokemus ja siinä tapahtuneet muutokset vuosina 2019–2021: Ovatko erot kasvaneet koronaepidemian aikana? Teoksessa M. Kekkonen, M. Gissler & P. Känkänen (Toim.), *Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikana. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022* (ss. 152–166). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Valtion nuorisoneuvosto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>
- Lehtonen J (2017) Hankala kysymys. Intersukupuolisuus suomalaisissa koulu- ja työelämäntutkimuksissa. *Sukupuolentutkimus*, 30(1), 71–75.
- Lehtonen J (2021) Heteronormative Violence in Schools: Focus on Homophobia, Transphobia and the Experiences of Trans and Non-heterosexual Youth in Finland. Teoksessa Y. Odenbring & T. Johansson (Toim.), *Violence, Victimization and Young People* (Vsk. 4, ss. 155–172). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-75319-1_10
- Lehtonen J, Puutio E, Pihkala S & Huuki T (2023) Navigating with pre-teenage children for sexuality education. *Sex Education*. <https://doi.org/10.1080/14681811.2023.2237428>
- Lehtonen J, Majlander S, Sares-Jäske L, Jehkoi A, Luopa P (2024) Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien 8.- ja 9- luokkalaisten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019–2023. Tutkimuksesta tiiviisti 13/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki
- Liikunta. Käypä hoito -suositus (2016) *Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Käypä hoito -johdoryhmän asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2016 (viitattu 24.1.2024). Saatavilla: www.kaypahoito.fi*
- Majlander S, Lehtonen J, Luopa P, Sares-Jäske L, Teräsaho M, Vihtari J, Nenonen T, Hyvärinen A & Klemetti R (2022) Sateenkaarinnuoret poikkeusaikana. Teoksessa M. Kekkonen, M. Gissler, P. Känkänen & A. M. Isola (Toim.), *Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikana. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022* (ss. 179–196). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Valtion nuorisoneuvosto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>
- Majlander S, Vihtari J, Kekkonen M, Sankalahti K, Turu P & Rautiainen S (2023) *Lasten ja nuorten palveluiden yhdenvertainen saavutettavuus: Kansallisen lapsistrategian toimenpiteen 14 raportti*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 6/2023. <https://www.julkari.fi/handle/10024/146346>
- Oikarinen T (2019) *Ei tietoa eikä vaihtoehtoja; Selvitys intersukupuolisten ihmisten oikeuksista ja kokemuksista*. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2019:3. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-737-3>
- Puutio E, Pihkala S, Lehtonen J & Huuki T (2023) School, Online Communities and Creative Workshops as Spaces for Non-normative Pre-teen Gendered and Sexual Cultures. *YOUNG*, 31(5), 413–429. <https://doi.org/10.1177/11033088231162893>
- Sares-Jäske L, Czimbalmos M, Majlander S, Siukola R, Klemetti R, Luopa P & Lehtonen J (2023) Gendered Differences in Experiences of Bullying and Mental Health Among Transgender and Cisgender Youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 52(8), 1531–1548. <https://doi.org/10.1007/s10964-023-01786-7>

Sava LM, Earnshaw VA, Menino DD, Perrotti J & Reisner SL (2021) LGBTQ Student Health: A Mixed-Methods Study of Unmet Needs in Massachusetts Schools. *Journal of School Health*, 91(11), 894–905. <https://doi.org/10.1111/josh.13082>

Selkie E, Adkins V, Masters E, Bajpai A & Shumer D (2020) Transgender Adolescents' Uses of Social Media for Social Support. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 66(3), 275–280. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2019.08.011>

Simons L, Schrager SM, Clark LF, Belzer M & Olson J (2013) Parental support and mental health among transgender adolescents. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 53(6), 791–793. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2013.07.019>

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE (2016) Kannanotto: Intersukupuolisten lasten hoito. https://etene.fi/documents/1429646/2056382/KANNANOTTO_intersukupuolisuus_pdf.pdf/c5d42cbd-5220-4314-a2e9-c61cf27ace9a

Taavetti R, Alanko K, Hästbacka N, Lehtonen J & Palojärvi I (2020) Sateenkaareva nuoruus ja merkitykselliset ihmissuhteet. Teoksessa A. Lahti, K. Aarnio, A. Moring, & J. Kerpola (Toim.), *Perhe- ja läheissuhteet sateenkaaren alla* (ss. 31–46). Gaudeamus. <http://hdl.handle.net/10138/327625>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2022) Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta. *Saatavilla*: https://thl.fi/documents/155392151/190159780/450207lausunto_luonnoksesta_hallituk827831359.pdf/75bd5447-97b6-d15f-9207-6215a5b8025e/450207lausunto_luonnoksesta_hallituk827831359.pdf?t=1661934150951

Tomova L, Andrews JL & Blakemore S-J (2021) The importance of belonging and the avoidance of social risk taking in adolescence. *Developmental Review*, 61, 100981. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2021.100981>

Turban JL, Dolotina B, King D & Keuroghlian AS (2022) Sex Assigned at Birth Ratio Among Transgender and Gender Diverse Adolescents in the United States. *Pediatrics*, 150(3), e2022056567. doi: 10.1542/peds.2022-056567. <https://doi.org/10.1542/peds.2022-056567>

Turban JL & Ehrensaft D (2018) Research Review: Gender identity in youth: Treatment paradigms and controversies. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 59(12), 1228–1243. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12833>

Veale JF, Watson RJ, Peter T & Saewyc EM (2017) Mental Health Disparities Among Canadian Transgender Youth. *Journal of Adolescent Health*, 60(1), 44–49. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2016.09.014>

Wahlman-Calderara T & Halila R (2016) Intersukupuolisuus. Taustaraportti ETENE:n kannanottoon. <https://etene.fi/documents/1429646/2056382/IS-ra-portti20160331.pdf/58bf2412-48a9-4521-b5ae-81a3ee3bc07b>

World Medical Association (2024) WMA Statement on Natural Variations of Human Sexuality. (viitattu 29.2.2024) *Saatavilla*: <https://www.wma.net/policies-post/wma-statement-on-natural-variations-of-human-sexuality/>

Linkkejä

[Tasa-arvosanasto - THL](#)

www.thl.fi/sateenkaartitieto

Tämän julkaisun viite:

Sares-Jäske L, Jehkoi A, Rantanen E, Lehtonen J (2024) Transnuorten tyytyväisyys elämään – voimavaratekijät liittyvät hyviin ihmissuhteisiin ja arvostavaan vuorovaikutukseen. Tutkimuksesta tiiviisti 5/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-408-264-8 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-264-8>

Liite 1

Eri tekijöiden yleisyys trans- ja cisnuorilla

Mielen hyvinvointi

Cisnuoret olivat tyytyväisempiä elämään ja harvemmin huolissaan mielialastaan kuin transnuoret (Kuvio 1, Liitetaulukko 1). Cispojista noin neljä viidestä, cistytöistä ja transfeminiinisistä nuorista yli joka toinen ja transmaskuliinisista nuorista joka kolmas ilmoitti olevansa tyytyväinen elämään. Huoli mielialasta oli yleisintä transmaskuliinisilla nuorilla, joista kolme neljästä oli ollut mielialastaan huolissaan, kun vastaava osuus transfeminiinisistä nuorista oli alle puolet.

Sosiaaliset suhteet

Suuri osa nuorista koki, että pystyy keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan vähintään melko usein (Liitetaulukko 1). Yleisimmin näin kokivat cispojat (80 %) ja harvimmin transmaskuliiniset nuoret (40 %). Viimeisten 12 kuukauden aikana transmaskuliinisista nuorista lähes joka neljäs oli kokenut huolta mielialastaan, mutta ei ollut saanut tukea ja apua omilta vanhemmiltaan. Vastavia kokemuksia ilmoitti 12 % transfeminiinisistä nuorista, 11 % cistytöistä ja 2 % cispojista. Toisaalta yli kolmannes transmaskuliinisista nuorista ilmoitti saaneensa tukea mielialaan liittyviin asioihin vanhemmiltaan. Kaikissa sukupuoli-identiteettiryhmissä vastaavaa tukea oli saatu useammin ystäviltä ja muilta läheisiltä kuin vanhemmilta; transmaskuliinisista nuorista yli puolet ja transfeminiinisistä nuorista neljännes ilmoitti saaneensa näiltä tahoilta tukea. Valtaosalla kaikista nuorista oli vähintään yksi läheinen ystävä. Kokemus siitä, että on tärkeä osa luokka- tai koulu yhteisöä, oli yleisempää cis- kuin transnuorilla. Hieman yli puolet transfeminiinisistä nuorista ja yli kolmannes transmaskuliinisista nuorista koki näin. Yli puolet transmaskuliinisista nuorista koki kuitenkin kuuluvansa johonkin itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön, mahdollisesti koulun ulkopuolella. Kun transmaskuliinisista nuorista hieman alle puolet (46-47 %) koki saavansa myönteistä palautetta tekemisistään tai apua sitä todella tarvitessaan, transfeminiinisistä nuorista ja cistytöistä 56-65 % ja cispojista 71-79 % koki näin.

Elintavat, harrastukset ja vapaa-aika

Aamupalan ja koululounaan syöminen päivittäin oli yleisempää cis- kuin transnuorilla (Liitetaulukko 1). Hieman yli puolet transfeminiinisistä nuorista ja hieman alle puolet transmaskuliinisista nuorista ilmoitti noudattavansa näitä tapoja. Cisnuoret nukkuivat yleisemmin vähintään kahdeksan tunnin yöunia kuin transnuoret. Nuoria koskevan fyysisen aktiivisuuden suosituksen (vähintään 7 tuntia viikossa (Bull ym. 2020)) saavutti 28 % cispojista, 17 % cistytöistä, 19 % transfeminiinisistä nuorista ja 5 % transmaskuliinisista nuorista. Transnuoret osallistuivat jonkin seuran, yhdistyksen tai järjestön toimintaan tai harrastivat kulttuuria tai taidetta cisnuoria useammin (Liitetaulukko 1). Viikoittainen kulttuuriharrastus oli 21 %:lla cispojista, 35 %:lla cistytöistä, 46 %:lla transfeminiinisistä nuorista ja 71 %:lla transmaskuliinisista nuorista. Cispojista ja transfeminiinisistä nuorista reilu kolmannes ja cistytöistä ja transmaskuliinisista nuorista noin neljännes oli sitä mieltä, että omalla asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille.

Opiskeluhoitopalveluiden tarpeet ja käyttö

Transnuoret olivat käyttäneet kuluvan lukuvuoden aikana opiskeluhoitopalveluita cisnuoria enemmän (Liitetaulukko 1). Transmaskuliiniset nuoret olivat käyneet eniten ja cispojat vähiten oppilaitoksensa terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin tai psykologin vastaanotoilla. Kun cispojista 95 % ei ollut kokenut tarvetta käydä psykologin vastaanotolla, vastaava osuus transmaskuliinisista nuorista oli 70 %. Transnuoret olivat saaneet tukea ja apua mielialaan liittyviin asioihin koulun aikuisilta cisnuoria useammin (Kuvio 2, Liitetaulukko1). Myös kokemukset vastaavanlaisen tuen tarpeesta ilman, että tarpeeseen oli saanut apua, olivat transnuorilla yleisempiä. Transmaskuliinisista nuorista lähes joka viides ilmoitti, että on kokenut huolta mielialastaan, mutta ei ole saanut tukea. Erot sukupuoli-identiteettiryhmien välillä mielialaan liittyviin asioihin tuen ja avun saamisessa tai saamatta jäämisessä koulun ulkopuolisista palveluista olivat samankaltaisia kuin koulun aikuisilta saatavan tuen kohdalla. Hieman suurempi osuus kaikista nuorista oli kuitenkin saanut tukea koulun aikuisilta kuin muista palveluista. Hyvinvointiin liittyvän tuen ja avun tarvetta kokeneista nuorista apua koulun aikuisilta oli yleisimmin saatu koulun terveydenhoitajalta ja harvimmin koulun psykologilta jokaisessa tarkastellussa sukupuoli-identiteettiryhmässä. Vaikka apua tarvinneista nuorista cisnuoret olivat saaneet apua transnuoria yleisemmin, valtaosa kaikista apua tarvinneista nuorista oli kuitenkin saanut tukea ja apua joltain aikuiselta koulussa. Neljä viidestä cisnuoresta ja kaksi kolmesta transnuoresta koki, että kuluvan vuoden terveystarkastuksessa oli puhuttu nuorelle itselleen tärkeistä asioista. Kuitenkin vain puolelle transnuorista omista asioista kertominen oli tuntunut turvalliselta. Cisnuorista puolet ja transnuorista hieman alle puolet tunsivat, että koulussa on joku aikuinen, jonka kanssa voi keskustella, jos mieltä painaa jokin asia.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Tutkittavien ominaisuudet^a (n=150170).

	Cissukupuoliset nuoret			Transsukupuoliset nuoret			P-arvo ^b	
	n	Yhteensä n=142441	Cispojat n=70200	Cistytöt n=72241	Yhteensä n=7729	Trans-feminiiniset nuoret n=1843		Trans-maskuliiniset nuoret n=5886
Mielen hyvinvointi								
Tyytyväinen elämään (%)	143906	68,4	78,3	58,7	36,8	52,6	32,0	<,0001
Huoli mielialasta (%)	142363	33,7	16,1	51,1	68,8	43,4	76,9	<,0001
Mielen hyvinvointia mahdollisesti edistävät tekijät								
Sosiaaliset suhteet								
Pystyy keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan vähintään melko usein (%)	144859	69,7	79,6	59,8	43,6	56,0	39,6	<,0001
Tukea ja apua mielialaan liittyviin asioihin viimeisten 12 kuukauden aikana omilta vanhemmilta	141505							
On ollut huoli mielialasta ja saanut tukea (%)	26584	16,7	6,90	26,3	30,1	17,0	34,2	<,0001
On ollut huoli mielialasta, muttei ole saanut tukea (%)	11039	6,53	2,03	11,0	20,4	12,1	23,0	<,0001
Ei huolta mielialasta tai ei ole tarvinnut tukea (%)	103882	76,8	91,1	62,7	49,5	70,9	42,8	<,0001
Tukea ja apua mielialaan liittyviin asioihin viimeisten 12 kuukauden aikana ystäviltä ja muilta läheisiltä	141595							
On ollut huoli mielialasta ja saanut tukea (%)	36027	23,0	8,75	37,0	47,1	25,4	53,9	<,0001
On ollut huoli mielialasta, muttei ole saanut tukea (%)	7594	4,47	1,73	7,18	11,6	8,54	12,6	<,0001
Ei huolta mielialasta tai ei ole tarvinnut tukea (%)	97974	72,6	89,5	55,8	41,3	66,1	33,5	<,0001
Vähintään yksi läheinen ystävä (%)	147934	91,3	89,9	92,7	83,7	76,4	85,9	<,0001
Seurustelee tällä hetkellä (%)	147730	22,9	20,4	25,5	26,5	33,6	24,5	<,0001
Kokee olevansa tärkeä osa luokka- tai kouluyhteisöä (%)	149738	61,3	68,7	53,8	40,3	52,8	36,2	<,0001
Kuuluu itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön (%)	143189	68,5	73,0	64,0	55,0	58,8	53,7	<,0001
Saa myönteistä palautetta tekemisistään (%)	143358	65,7	70,9	60,6	48,6	56,2	46,2	<,0001
Saa apua, kun sitä todella tarvitsee (%)	143138	72,3	79,4	65,1	49,8	60,0	46,5	<,0001
Elintavat, harrastukset ja vapaa-aika								
Aamupala päivittäin kouluviikon aikana (%)	147489	57,8	62,0	53,7	47,2	50,5	46,0	<,0001
Koululounas päivittäin kouluviikon aikana (%)	147158	64,4	70,3	58,5	50,6	55,2	49,0	<,0001
Yönien kesto vähintään 8 tuntia (%)	143240	65,3	67,5	63,2	55,5	54,6	55,7	<,0001
Hengästyttävää ja hikoiluttavaa vapaa-ajan liikuntaa vähintään 7 tuntia viikossa (%)	147048	22,3	27,7	16,9	8,20	18,8	4,82	<,0001
Osallistuu jonkin seuran, yhdistyksen tai järjestön toimintaan vähintään kerran viikossa (%)	140979	11,9	12,4	11,3	15,0	20,3	13,5	<,0001
Harrastaa kulttuuria tai taidetta ohjatusti tai omatoimisesti vähintään kerran viikossa (%)	142089	28,2	21,4	34,9	65,1	45,5	71,0	<,0001
Sitä mieltä, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille (%)	141509	31,7	37,0	26,5	26,4	36,4	23,4	<,0001
Kodin ulkopuolisten palveluiden ja tuen saanti ja tarve								
Käynyt tämän lukuvuoden aikana terveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa ^c	145359							
Ei ole ollut tarvetta (%)	98267	69,7	78,9	60,4	59,7	67,8	57,0	<,0001
Vähintään kerran (%)	44277	28,9	19,9	37,8	36,6	27,1	39,7	<,0001
Käynyt tämän lukuvuoden aikana lääkärillä muuten kuin terveystarkastuksessa ^c	144772							
Ei ole ollut tarvetta (%)	115259	81,6	85,9	77,3	74,0	75,0	73,5	<,0001
Vähintään kerran (%)	27574	17,4	13,1	21,6	22,7	19,4	23,8	<,0001
Käynyt tämän lukuvuoden aikana koulun kuraattorilla ^c	144669							
Ei ole ollut tarvetta (%)	125559	88,5	93,4	83,6	74,5	78,5	73,1	<,0001
Vähintään kerran (%)	17202	10,5	5,87	15,1	22,4	16,7	24,3	<,0001
Käynyt tämän lukuvuoden aikana koulun psykologilla ^c	144410							
Ei ole ollut tarvetta (%)	127026	89,9	94,9	85,0	71,8	78,1	69,7	<,0001
Vähintään kerran (%)	14214	8,31	4,20	12,4	22,7	16,3	24,7	<,0001
Tukea ja apua mielialaan liittyviin asioihin viimeisten 12 kuukauden aikana koulun aikuisilta	141420							
On ollut huoli mielialasta ja saanut tukea (%)	19779	12,2	4,28	20,0	32,7	16,4	37,7	<,0001
On ollut huoli mielialasta, muttei ole saanut tukea (%)	10672	6,24	1,97	10,5	16,0	10,6	17,8	<,0001
Ei huolta mielialasta tai ei ole tarvinnut tukea (%)	110969	81,6	93,8	69,6	51,3	73,0	44,5	<,0001

Tukea ja apua mielialaan liittyviin asioihin viimeisten 12 kuukauden aikana palveluista koulun ulkopuolella	141250							
On ollut huoli mielialasta ja saanut tukea (%)	14231	8,55	3,29	13,7	27,7	13,9	31,9	<,0001
On ollut huoli mielialasta, muttei ole saanut tukea (%)	11850	7,08	2,34	11,8	19,8	13,1	22,0	<,0001
Ei huolta mielialasta tai ei ole tarvinnut tukea (%)	115169	84,4	94,4	74,5	52,5	73,1	46,1	<,0001
Saanut tukea ja apua hyvinvointiin tämän lukuvuoden aikana, jos ollut tarvetta ^d								
Koulun terveydenhoitajalta (%)	43806	87,1	89,5	85,8	78,4	78,1	78,5	<,0001
Koulun lääkäriltä (%)	28186	78,5	84,9	73,4	65,9	71,5	63,9	<,0001
Koulun psykologilta (%)	28235	64,7	75,1	58,1	57,8	63,7	55,9	<,0001
Koulun kuraattorilta (%)	26801	72,7	79,6	68,2	65,5	67,5	64,9	<,0001
Koulun opettajalta (%)	37323	80,5	85,8	76,8	73,3	73,8	73,0	<,0001
Joltain muulta aikuiselta koulussa (%)	21253	76,7	82,2	71,7	68,4	68,4	68,4	<,0001
Tämän vuoden terveystarkastuksessa puhuttiin minulle tärkeistä asioista (%)	140778	78,7	79,8	77,5	66,9	68,0	66,6	<,0001
Tämän vuoden terveystarkastuksessa tuntui turvalliselta kertoa asioistani (%)	140294	69,7	76,8	62,5	49,4	60,6	45,9	<,0001
Koulussa joku aikuinen, jonka kanssa voi keskustella, jos mieltä painaa jokin asia (%)	143665	50,6	52,9	48,4	44,9	46,1	44,4	<,0001
Sitä mieltä, että opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu (%)	148983	69,4	74,4	64,2	64,2	61,1	65,0	<,0001
Sitä mieltä, että opettajat kohtelevat oppilaita oikeudenmukaisesti (%)	148722	83,5	85,5	81,5	81,8	71,7	84,8	<,0001

Lyhenteet: n, tutkittavien lukumäärä.

^a Vakioitu ikä (jatkuvana muuttujana) ja kouluaste.

^b P-arvo neljän tutkitun sukupuoli-identiteettiryhmän väliselle heterogeenisyydelle.

^c Taulukossa ei ole esitetty niiden osuutta, jotka kokivat, että ovat yrittäneet, mutta eivät ole päässeet käymään kyseisellä taholla.

^d Tukea ja apua saaneiden osuus apua tarvinneista poissulkien ne, jotka eivät olleet tarvinneet apua kyseiseltä taholta.

Liitetaulukko 2. Eri tekijöiden yhteydet elämään tyytyväisyyteen transnuorilla.

Potentiaaliset indikaattorit	Transnuoret yhteensä n=7729		Transfeminiiniset nuoret n=1843		Transmaskuliiniset nuoret n=5886		Interaktion P-arvo ^b
	N/n	OR (95% LV) ^a	N/n	OR (95% LV) ^a	N/n	OR (95% LV) ^a	
Tuki ja sosiaaliset tekijät							
Pystyy keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan vähintään melko usein	2620/7284		828/1594		1792/5690		
Ei	924/4158	1	238/708	1	686/3450	1	
Kyllä	1696/3126	4,19 (3,79–4,64)	590/886	3,95 (3,20–4,87)	1106/2240	3,96 (3,52–4,46)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,87
Vähintään yksi läheinen ystävä	2649/7332		840/1615		1809/5717		
Ei	332/1230	1	151/386	1	181/844	1	
Kyllä	2317/6102	1,65 (1,44–1,89)	689/1229	1,98 (1,57–2,51)	1628/4873	1,83 (1,54–2,18)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,60
Seurustelee tällä hetkellä	2645/7327		837/1611		1808/5716		
Ei	1931/5498	1	563/1096	1	1368/4402	1	
Kyllä	714/1829	1,18 (1,06–1,31)	274/515	1,08 (0,88–1,34)	440/1314	1,11 (0,98–1,27)	
P-arvo		0,004		0,45		0,11	0,79
Kokee olevansa tärkeä osa luokka- tai kouluyhteisöä	2655/7354		844/1625		1811/5729		
Ei	1162/4594	1	312/815	1	850/3779	1	
Kyllä	1493/2760	3,49 (3,15–3,86)	532/810	3,08 (2,52–3,78)	961/1950	3,33 (2,96–3,75)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,51
Kuuluu itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön	2628/7248		827/1575		1801/5673		
Ei	665/3321	1	209/665	1	456/2656	1	
Kyllä	1963/3927	4,00 (3,60–4,45)	618/910	4,69 (3,77–5,82)	1345/3017	3,84 (3,39–4,35)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,17
Saa myönteistä palautetta tekemisistään	2625/7263		829/1587		1796/5676		
Ei	746/3818	1	213/716	1	533/3102	1	
Kyllä	1879/3445	4,93 (4,44–5,48)	616/871	5,70 (4,59–7,09)	1263/2574	4,63 (4,10–5,23)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,10
Saa apua, kun sitä todella tarvitsee	2614/7242		821/1573		1793/5669		
Ei	689/3720	1	184/643	1	505/3077	1	
Kyllä	1925/3522	5,29 (4,76–5,88)	637/930	5,41 (4,34–6,75)	1288/2592	5,02 (4,44–5,67)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,53
Koulussa joku aikuinen, jonka kanssa voi keskustella, jos mieltä painaa jokin asia	2612/7239		818/1566		1794/5673		
Ei	1187/4062	1	401/858	1	786/3204	1	
Kyllä	1425/3177	1,95 (1,77–2,15)	417/708	1,66 (1,36–2,03)	1008/2469	2,09 (1,87–2,35)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,02
Sitä mieltä, että opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu	2633/7303		834/1606		1799/5697		
Ei	847/2964	1	306/696	1	541/2268	1	
Kyllä	1786/4339	1,73 (1,56–1,92)	528/910	1,78 (1,46–2,18)	1258/3429	1,82 (1,61–2,05)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,68
Sitä mieltä, että opettajat kohtelevat oppilaita oikeudenmukaisesti	2624/7294		831/1605		1793/5689		
Ei	503/1609	1	246/513	1	257/1096	1	
Kyllä	2121/5685	1,28 (1,13–1,44)	585/1092	1,28 (1,03–1,60)	1536/4593	1,58 (1,35–1,84)	
P-arvo		<,0001		0,03		<,0001	0,04
Elintavat, harrastukset ja vapaa-aika							
Aamupala päivittäin kouluviikon aikana	2649/7328		840/1612		1809/5716		
Ei	1070/3799	1	339/786	1	731/3013	1	
Kyllä	1579/3529	2,08 (1,88–2,29)	501/826	2,04 (1,67–2,49)	1078/2703	2,07 (1,85–2,32)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,93
Koululounas päivittäin kouluviikon aikana	2644/7313		837/1609		1807/5704		
Ei	947/3579	1	293/710	1	654/2869	1	
Kyllä	1697/3734	2,31 (2,09–2,55)	544/899	2,20 (1,80–2,69)	1153/2835	2,31 (2,06–2,59)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,57
Yönien kesto vähintään 8 tuntia	2533/7078		770/1478		1763/5600		
Ei	829/3000	1	270/647	1	559/2353	1	
Kyllä	1704/4078	1,89 (1,71–2,09)	500/831	2,11 (1,71–2,61)	1204/3247	1,90 (1,69–2,14)	
P-arvo		<,0001		<,0001		<,0001	0,31

Hengästyttävää ja hikoiluttavaa vapaa-ajan liikuntaa vähintään 7 tuntia viikossa							
Ei	2638/7310		837/1610		1801/5700		
Kyllä	2263/6653	1	624/1302	1	1639/5351	1	
P-arvo	375/657	2,62 (2,22–3,08)	213/308	2,44 (1,87–3,18)	162/349	2,00 (1,61–2,50)	0,22
Osallistuu jonkin seuran, yhdistyksen tai järjestön toimintaan vähintään kerran viikossa							
Ei	2597/7187		804/1552		1793/5635		
Kyllä	2076/6030	1	602/1228	1	1474/4802	1	
P-arvo	521/1157	1,58 (1,39–1,80)	202/324	1,73 (1,35–2,23)	319/833	1,42 (1,22–1,66)	0,17
Harrastaa kulttuuria tai taidetta ohjautusti tai omatoimisesti vähintään kerran viikossa							
Ei	2604/7228		811/1565		1793/5663		
Kyllä	901/2357	1	446/835	1	455/1522	1	
P-arvo	1703/4871	0,86 (0,78–0,96)	365/730	0,88 (0,72–1,08)	1338/4141	1,10 (0,97–1,25)	0,04
Sitä mieltä, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille							
Ei	2593/7184		804/1548		1789/5636		
Kyllä	1680/5349	1	459/1002	1	1221/4347	1	
P-arvo	913/1835	2,18 (1,96–2,43)	345/546	2,04 (1,65–2,53)	568/1289	2,03 (1,79–2,31)	0,94

Lyhenteet: LV, luottamusväli; n, tutkittavien lukumäärä; N, elämään tyytyväisten lukumäärä

^a Vakioitu ikä (jatkuvana muuttujana) ja kouluaste.

^b P-arvo sukupuoli-identiteetin ja tutkittavan muuttujan väliselle interaktiolle.